

پژوهشهای حقوقی

شماره ۱۲

هزار و سیصد و هشتاد و شش - نیمسال دوم

مقالات

- حقیقت و مجاز حقوق هسته‌ای ایران در پرتو قطعنامه ۱۸۰۳ شورای امنیت
- بررسی روابط حقوقی طرفهای اعتبار اسنادی الکترونیک
- ممنوعیت جمع مشاغل در حقوق ایران با نگاهی به حقوق فرانسه
- شرکتهای خصوصی نظامی و امنیتی و حقوق بین‌المللی بشردوستانه
- تشخیص بزه سیاسی و تأثیر رویه دیوان عالی کشور بر آن در فرانسه
- مطالعه تطبیقی تعزیر خصوصی با نظریه کیفر خصوصی متجاوز به حقوق معنوی

موضوع ویژه: حقوق راهنمایی و رانندگی

- تأثیر قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی در قانونمداری رفتارهای اجتماعی
- پیوند قواعد بیمه‌ای و حقوق حوادث رانندگی
- حقوق و تکالیف عابران پیاده در ترافیک
- نگاهی به راهکارهای قانونی حمایت از عابر پیاده
- جنایت غیر عمدی ناشی از تقصیر در رانندگی
- سازمان ملل متحد و مقابله با «بحران جهانی سوانح رانندگی»

نقد و معرفی

- نقدی بر قانون جدید ثبت اختراعات (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۳)
- نقش اینترپل در مبارزه با قاچاق بین‌المللی مواد مخدر

نقش اینترپل در مبارزه با قاچاق بین‌المللی مواد مخدر

ایوب بالایی*

چکیده: قاچاق بین‌المللی مواد مخدر، دیر زمانی است که «دهکده جهانی» را تهدید می‌نماید. از این رو، در چنین دهکده‌ای به تهدیدهای ناشی از سازمانهای بین‌المللی قاچاق مواد مخدر، باید پاسخی جهانی داده شود. پاسخی که جامع سیاستها و راهکارهایی باشد که همزمان به کلیه ابعاد معضل مواد مخدر پرداخته و در مرحله اجرا، مشارکت و مساعدت فعال همه نهادهای ذیربط را جلب و جذب نماید از این منظر، تشکیل و فعالیت سازمان بین‌المللی پلیس جنائی (اینترپل) از برجسته‌ترین گامهای جامعه بین‌المللی در اوایل قرن بیستم در راستای مبارزه هماهنگ و همه جانبه با جرائم سازمان یافته بین‌المللی از جمله قاچاق مواد مخدر بوده است. جایگاه اینترپل در نظام حقوقی بین‌المللی و راهکارهای اجرایی آن در مبارزه با قاچاق بین‌المللی مواد مخدر، اهتمام و توجهی ویژه را می‌طلبد.

کلیدواژه‌ها: اینترپل، پلیس بین‌الملل، تطهیر پول، جرائم سازمان یافته بین‌المللی داروهای روانگردان، قاچاق مواد مخدر.

مقدمه

نهادی که امروزه از آن به عنوان «پلیس بین‌الملل» یاد می‌شود در سال ۱۹۱۴ بنیان نهاده شد. در این سال، افسران پلیس از ۱۴ کشور اروپایی در مونت کارلوی موناکو کنگره‌ای برگزار کردند تا مسأله «جعل اسکناس»^۱ را مورد بحث و بررسی قرار دهند. این اقدام به

* عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، وکیل پایه یک دادگستری.

1. Currency Counterfeiting.

شکل‌گیری رسمی پلیس بین‌الملل در سال ۱۹۲۳ به عنوان ارگانی غیردولتی و با نام «کمیسون بین‌المللی پلیس جنائی»^۲ منجر گردید.^۳ اعضای سازمان در سال ۱۹۴۶ و بعد از جنگ جهانی دوم، اساسنامه جدید را مورد تصویب قرار داده و دبیرخانه کل و محل دائمی آن را در پاریس مستقر نمودند.

اساسنامه این سازمان در سال ۱۹۵۶ تغییر یافت و نام کنونی «سازمان بین‌المللی پلیس جنائی»^۴ به آن داده شد. در سال ۱۹۶۹ اصطلاح «اینترپل»^۵ که خلاصه عبارت «پلیس بین‌الملل»^۶ می‌باشد برای عنوان تلگرافی سازمان، انتخاب و به عنوان نامی رایج در سطح بین‌المللی مورد پذیرش واقع گردید و در حال حاضر دفتر مرکزی آن در لیون فرانسه مستقر می‌باشد.

اینترپل، بزرگترین سازمان پلیس در سطح بین‌المللی است که ۱۸۶ کشور از ۵ قاره جهان در آن عضویت دارند.^۷ «هدف اصلی این سازمان پیشگیری و مقابله با جرائم عمومی بین‌المللی است. کشورهای عضو هر کدام یک دفتر مرکزی ملی اینترپل جهت همکاری و ارتباط متقابل در چارچوب اینترپل ایجاد نموده‌اند».^۸ که در این دفاتر، افسران پلیس ملی کشورهای عضو به هماهنگی فعالیت‌های اینترپل در محدوده مرزهای خود می‌پردازند. اساسنامه فعلی و همچنین مقررات عمومی سازمان اینترپل که با رعایت اصل حاکمیت کشورها و عدم مداخله در امور داخلی آنها تهیه گردیده، در بیست و پنجمین اجلاس مجمع عمومی این سازمان در سال ۱۹۵۶ در وین به تصویب اعضا رسید و بعدها

2. The International Criminal Police Commission.

۳. این کنگره به ابتکار آقای «جوهانس شوپر» (رئیس پلیس وقت وین) و با حضور رؤسای پلیس کشورهای اتریش، آلمان، فرانسه، دانمارک، مصر، مجارستان و یونان در وین تشکیل گردید و این شهر به عنوان مرکز دبیرخانه این سازمان تعیین گردید. نک: محمود عباسی، *پلیس بین‌الملل*، تهران: انتشارات مجد، چاپ اول: ۱۳۷۴، صص ۱۷ و ۱۸.

4. The International Criminal Police Organization.

5. Interpol.

6. International Police.

۷. در سطح منطقه‌ای نیز شاهد شکل‌گیری نهادهای پلیسی مشابه بوده‌ایم. مثلاً در تاریخ ۲۶ ژوئیه ۱۹۹۵ کنوانسیون پلیس اروپا (یوروپل) در بروکسل توسط نمایندگان اعضای اتحادیه اروپا به امضا رسید و در اول ژوئیه ۱۹۹۹ لازم‌الاجرا شد. برای مطالعه بیشتر، نک: علی خالقی، «پلیس اروپا (یوروپل)»، *مجله پژوهش‌های حقوقی*، ش ۳، ۱۳۸۲، صص ۲۶۷-۲۶۳.

8. W.J. LEAMY, "International cooperation through the Interpol system to counter illicit drug trafficking", *Bulletin on Narcotics*, 1983, p. 55.

بتدریج اصلاحات و یا الحاقاتی در مورد آن انجام شد.

در حال حاضر، اساسنامه ملاک عمل سازمان در ۵۱ ماده و مقررات عمومی آن در ۶۰ ماده می‌باشد. علاوه بر اساسنامه و مقررات عمومی سازمان، آئین‌نامه‌های اجرائی، مقررات مالی و مقررات بهره‌برداری از شبکه رادیویی و رایانه‌ای، تبادل پیامها و بالاخره مقررات مربوط به ارتباط متقابل دفاتر اینترنتی کشورهای عضو و دبیرخانه کل برای حسن جریان امور این سازمان، وضع و به مورد اجرا گذاشته شده‌اند.

اینترنتی و کشورهای عضو در چارچوب همکاری‌های پلیسی متقابل از هرگونه مداخله در اموری که ماهیت سیاسی، نظامی، مذهبی و نژادی داشته باشد منع شده‌اند.^۹ به دلیل اینکه چنین مداخلاتی موجبات مخالفت کشورهای عضو را فراهم آورده و این امر سبب ضعف اینترنتی و عدم اعتماد به آن می‌گردد. مقرر عدم مداخله، موجب می‌گردد پلیس کشورهای عضو به دور از اختلاف نظرهای سیاسی و ایدئولوژیکی در زمینه مبارزه با مرتکبان جرائم عمومی نظیر قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان، تروریسم و پول‌شویی در جهت تأمین نظم و امنیت جوامع انسانی با یکدیگر تبادل همکاری داشته باشند. شایان ذکر است که با وجود چنین مقرره‌ای، عملاً مشاهده می‌گردد که روابط سیاسی کشورها و دیدگاههایی که نسبت به هم دارند به میزان قابل ملاحظه‌ای بر کیفیت همکاری آنها با یکدیگر در زمینه تعقیب، دستگیری، استرداد مرتکبان جرائم عمومی و سایر همکاری‌ها در زمینه مسائل پلیس بین‌الملل تأثیر می‌گذارد. باید توجه داشت که این سازمان تابع هیچ‌یک از سازمانهای بین‌المللی دیگر نظیر سازمان ملل متحد نمی‌باشد.^{۱۰} و شخصیت حقوقی مستقلی دارد و چون توسط مسئولان پلیس کشورها تشکیل شده و به صورت جهانی درآمده است از نظر حقوقی یک «سازمان بین‌المللی» به حساب می‌آید. باید توجه داشت با توجه به اصل حاکمیت کشورها، این سازمان راساً در هیچ کشوری عملیات

۹. ماده ۳ اساسنامه اینترنتی.

۱۰. البته بر اساس موافقتنامه مورخ ۸ ژوئیه ۱۹۹۷، منعقد شده بین سازمان ملل و اینترنتی در خصوص مقابله با جرائم سازمان یافته بین‌المللی، این دو سازمان، همکاری متقابلی با یکدیگر دارند و مطابق بند ۱ از ماده ۶ این موافقتنامه، اینترنتی می‌تواند در جلسات مجمع عمومی ملل متحد به عنوان عضو ناظر شرکت نماید. نیز در ۸ نوامبر ۲۰۰۴ اینترنتی نماینده دائمی ویژه‌ای را نزد ملل متحد در نیویورک منصوب نمود تا ارتباط و همکاری لازم را بین دو سازمان افزایش دهد.

اجرائی از قبیل توقیف و دستگیری مجرمان را انجام نمی‌دهد. بلکه به عنوان یک هماهنگ کننده بین پلیس کشورهای عضو، این قبیل امور را تسهیل می‌بخشد و عملیات اجرائی در هر کشوری صرفاً توسط پلیس همان کشور انجام خواهد شد.

در حال حاضر پلیس ۱۸۶ کشور، عضو این سازمان می‌باشد و ایران از همان ابتدای تشکیل آن یعنی ۱۹۲۳ به عضویت سازمان درآمد که در سال ۱۹۴۶ سازمان بین‌المللی پلیس جنائی در بروکسل با شرکت نوزده کشور از جمله ایران، بنیان نهاده شد.

بخش اول: ساختار اینترپل و اهداف آن در مبارزه با مواد مخدر

بند ۱- ارکان سازمان بین‌المللی پلیس جنائی

ارکان سازمان عبارت است از: ۱- مجمع عمومی ۲- کمیته اجرائی ۳- دبیرخانه کل ۴- دفاتر اینترپل کشورهای عضو ۵- مشاوران.

۱. مجمع عمومی

مجمع عمومی، عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری سازمان اینترپل می‌باشد^{۱۱} که معمولاً سالی یکبار با شرکت نمایندگان کشورهای عضو - که از مقامات عالی‌رتبه پلیس و کارشناسان ذریبط کشور متبوعه خود هستند - در یکی از کشورهای عضو و یا دبیرخانه کل، تشکیل جلسه می‌دهد. البته بنابه درخواست کمیته اجرائی و یا اکثریت اعضاء، در طول سال نیز جلسه فوق‌العاده تشکیل می‌شود.^{۱۲} از جمله وظایف مجمع می‌توان به تعیین اصول و اتخاذ روشهای مناسب برای نیل به اهداف سازمان، تدوین و تصویب مقررات عمومی سازمان، تصویب قطعنامه‌ها و توصیه به کشورهای عضو در اموری که سازمان صلاحیت آن را دارد اشاره کرد.

۲. کمیته اجرائی

کمیته اجرائی، متشکل از ریاست کمیته و ۴ معاون و ۸ نماینده می‌باشد. که باید از

۱۱. ماده ۶ اساسنامه اینترپل.

۱۲. ماده ۱۰ اساسنامه اینترپل.

کشورهای مختلف بوده و توسط مجمع عمومی (ریاست برای ۴ سال و بقیه برای سه سال) انتخاب گردند.^{۱۳} از جمله وظایف کمیته، نظارت بر حسن اجرای تصمیمات مجمع عمومی، تهیه موضوعات دستور کار جلسه مجمع عمومی، نظارت بر نحوه مدیریت و انجام وظیفه دبیرکل می‌باشد.^{۱۴}

۳. دبیرخانه کل

دبیرخانه کل، متشکل از ادارات دائمی سازمان اینترنتی و کارکنان فنی و اداری است که عهده‌دار امور اجرایی سازمان می‌باشد. و ریاست آن با دبیرکل است^{۱۵} که از طرف مجمع عمومی برای مدت ۵ سال انتخاب می‌گردد^{۱۶} و باید در امور پلیسی، بصیر و واجد شرایط و صلاحیت لازم باشد.

وظایف دبیرخانه کل عبارت است از:

الف: اجرای تصمیمات مجمع عمومی و کمیته اجرایی.

ب: اقدام به عنوان یک مرکز پلیسی فنی و اطلاعاتی و همکاری با پلیس کشورهای عضو.

ج: ارتباط و تماس با پلیس کشورهای عضو به منظور تعقیب، دستگیری و استرداد مجرمان بین‌المللی و سایر مسائل پلیسی.^{۱۷}

هریک از کشورهای عضو سازمان، می‌توانند یک یا چند افسر به عنوان «افسر رابط»^{۱۸} به دبیرخانه کل اینترنتی یا اینترنتی برخی از کشورها که مورد نیاز باشد اعزام نمایند. دبیرخانه کل از بخشهای مختلفی تشکیل شده که یکی از آنها بخش پلیسی است و وظیفه آن جمع‌آوری و متمرکز نمودن کلیه اطلاعات مکتسبه از پلیس کشورهای عضو و سایر

۱۳. رئیس فعلی کمیته اجرایی، آقای Jackie Selebi کمیسر قبلی سرویس پلیس ملی آفریقای جنوبی می‌باشد که در اکتبر ۲۰۰۴ برای یک دوره ۴ ساله انتخاب گردید. برای ملاحظه لیست اعضاء کمیته اجرایی، نک: *Interpol Annual Report, 2005*, <www.interpol.int>

۱۴. ماده ۲۲ اساسنامه اینترنتی.

۱۵. دبیرکل فعلی، آقای Ronald K. Noble از ایالات متحده آمریکا می‌باشد که در هفتاد و چهارمین نشست سالانه مجمع عمومی اینترنتی که از ۲۲-۱۹ سپتامبر ۲۰۰۵ در برلین برگزار شد انتخاب گردید.

۱۶. ماده ۲۸ اساسنامه اینترنتی.

۱۷. برای ملاحظه دیگر وظایف دبیرخانه کل، نک: ماده ۲۹ اساسنامه اینترنتی.

18. Liaison officer.

منابع در مورد جرائم و مجرمان و انعکاس آن به مبادی ذریبط در سطح سازمان و همچنین سایر کشورهای عضو می‌باشد و این امر در شعبی از قبیل شعبه جرائم مالی و اقتصادی و شعبه مبارزه با مواد مخدر^{۱۹} انجام می‌گیرد و سایر بخشهای دبیرخانه کل عهده‌دار امور ستادی، پشتیبانی، مخابرات و بایگانی فنی می‌باشند.

۴. دفاتر اینترپل کشورهای عضو

لزوم ارتباط مستمر و فعال دبیرخانه کل با پلیس کشورهای عضو و همچنین ارتباط پلیس کشورها با یکدیگر ایجاب می‌نماید در هر یک از کشورها اداره‌ای تحت عنوان «اداره مرکزی ملی اینترپل»^{۲۰} تشکیل شود. تا این اداره به عنوان پل ارتباطی پلیس و مقامات قضائی و سایر سازمانهای اجرائی کشور متبوعه با دبیرخانه کل همکاری نماید. بدیهی است با توجه به اصل حاکمیت کشورها رئیس و پرسنل این ادارات در هر کشوری صرفاً توسط مقامات ذیصلاح محلی انتخاب و منصوب می‌شوند. و دبیرخانه کل در انتخاب و عزل و نصب آنها هیچگونه دخالتی ندارد و فقط با تشکیل سمینارهای آموزشی در دبیرخانه کل و صدور دستورالعمل و بخشنامه نسبت به آموزش و توجیه این قبیل افراد اقدام می‌نماید تا بتوانند وظایف محوله را به نحو مطلوب و برابر ضوابط سازمان انجام دهند.^{۲۱}

۵. مشاوران

سازمان می‌تواند برای کارهای علمی خود از میان کسانی که در تخصص مربوطه، شهرت و اعتبار جهانی دارند مشاورانی داشته باشد. مشاوران، توسط کمیته اجرائی برای سه سال انتخاب می‌شوند و نقش آنها صرفاً مشورتی می‌باشد.^{۲۲} بنا به درخواست مجمع عمومی، کمیته اجرائی یا دبیرکل، گزارشها و مدارک علمی ممکن است به وسیله مشاوران به مجمع عمومی تسلیم گردد و یا این مشاوران در جلسات به عنوان ناظر، حضور به هم رسانند و

19. The Drugs sub-division.

20. ICPO/Interpol National Central Bureaux.

۲۱. نک: مواد ۱۵، ۳۱، ۳۲ و ۳۳ اساسنامه اینترپل.

۲۲. نک: مواد ۳۷-۳۴ اساسنامه اینترپل و مواد ۴۶-۵۰ مقررات عمومی اینترپل.

بنابر دعوت سازمان در مباحثات شرکت نمایند.^{۲۳}

بند ۲ - اهداف اینترپل در راستای مبارزه با مواد مخدر

پلیس بین‌الملل از همان آغاز تشکیل، نقش کلیدی در مبارزه با جرائم سازمان یافته بین‌المللی^{۲۴} بویژه قاچاق مواد مخدر داشته است. این پلیس کمکهای زیادی را به کنوانسیونها و موافقتنامه‌های بین‌المللی مبذول نموده است. وقتی در سال ۱۹۲۶ شروع به کار کرد همکاری تنگاتنگی با «جامعه ملل» داشت. همکاری نزدیک آن با ملل متحد پس از پایان جنگ جهانی دوم، در سال ۱۹۷۱ با امضاء موافقتنامه خاصی با شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل، افزایش بیشتری یافت تا به وظیفه خطیر خود در امر کنترل بین‌المللی مواد مخدر عمق بیشتری بخشد.

پلیس بین‌الملل در سال ۱۹۹۷ موافقتنامه همکاری خاصی با ملل متحد^{۲۵} در خصوص مقابله با جرائم سازمان یافته بین‌المللی از جمله قاچاق مواد مخدر به امضاء رساند که این دو سازمان متعهد گردیده‌اند تا در راستای مقابله با گروههای جنائی سازمان یافته که در جرائم نظیر پول شویی و قاچاق مواد مخدر فعالیت دارند به کشورهای ذیربط مساعدت و کمک نمایند.^{۲۶}

«کنوانسیون ملل متحد علیه قاچاق مواد مخدر و داروهای روانگردان ۱۹۸۸»،^{۲۷} فرصتی استثنائی برای پلیس بین‌الملل فراهم ساخت تا نقش کلیدی خود را در مبارزه با جرائم مربوط به مواد مخدر در سطح بین‌المللی توسعه دهد. فعالیت پلیس بین‌الملل در ارتباط با

۲۳. برای مطالعه بیشتر در خصوص ارکان اینترپل، نک: محمود عباسی، پیشین، صص ۴۶-۳۲؛ و مهدی نجابتی، «آشنایی با سازمان بین‌المللی پلیس جنائی»، *جزوه درسی*، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، سال تحصیلی ۷۸-۱۳۷۷.

۲۴. از جمله سازمانهای جنائی که به صورت فرامرزی و بین‌المللی فعالیت می‌نمایند عبارتند از: مافیای سیسیل، تریاد چین، یاکوزای ژاپن، کارتهای کلمبیا، گروههای قاچاق مواد مخدر در نیجریه. در خصوص سازمانهای جنائی بین‌المللی و نقش آنها در قاچاق مواد مخدر، نک:

P. Williams, "Transnational Criminal Organizations and Drug Trafficking", *Bulletin on Narcotics*, v. XLVI, n. 2, 1994, pp. 9-24.

25. See: "Co-operation agreement between the United Nations and the International Criminal Police Organization (Interpol)", <www.interpol.int>.

26. *Ibid.*, Art. 1.

27. *United Nations Convention against illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances*, United Nations Publication, sales n. E. 91. XI. 6.

مبارزه علیه قاچاق غیرقانونی مواد مخدر باید در چارچوب اهداف کلی سازمان (مطابق ماده ۲ اساسنامه) که به شرح ذیل می‌باشد در نظر گرفته شود.

الف: ایجاد اطمینان نسبت به حداکثر امکان «معاضدت متقابل»^{۲۸} و افزایش آن بین تمام مراجع جنائی در محدوده قوانین موجود در کشورهای مختلف و در روح اعلامیه جهانی حقوق بشر که به وسیله مجمع عمومی در قطعنامه (A) (III) ۲۱۷ مورخ ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ پذیرفته و اعلام شده است.

ب: ایجاد و توسعه کلیه مؤسساتی که به طور مؤثر جهت پیشگیری از وقوع جرائم عمومی و سرکوب آنها ضرورت دارد.

بر این مینا و در جهت کنترل مؤثر قاچاق بین‌المللی مواد مخدر، اینترپل اقدام به ایجاد شعب تخصصی ویژه‌ای نموده است.

بخش دوم: شعب مربوط به مواد مخدر اینترپل

همانطور که پیشتر گفتیم دبیرخانه کل از بخشهای مختلفی تشکیل شده که یکی از آنها بخش پلیسی است و وظیفه آنها جمع‌آوری و متمرکز نمودن کلیه اطلاعات مکتسبه از پلیس کشورهای عضو در مورد جرائم و مجرمان می‌باشد و «این امر در شعبی از قبیل شعبه جرائم عمومی علیه اشخاص، شعبه جرائم علیه اموال (جرائم اقتصادی و مالی)، شعبه مبارزه با مواد مخدر و شعبه جرائم سازمان یافته انجام می‌گیرد».^{۲۹} شعبه مقابله با مواد مخدر^{۳۰} پلیس بین‌الملل از یک گروه مربوط به مواد مخدر داخل سازمان شکل گرفته است که از پیگیری قطعنامه‌ای که به وسیله سومین کنگره پلیس بین‌الملل در سال ۱۹۳۰ در «آنتورپ» تشکیل شده بود به وجود آمد. شعبه مواد مخدر یکی از ارکان سه‌گانه بخش پلیس دبیرخانه کل اینترپل بوده و بزرگترین واحد افسران پلیس در دبیرخانه می‌باشد. این شعبه، تیمی از افسران اجرائی از کشورهای مختلف می‌باشد که متخصص در پیگیری همکاری بین‌المللی برای مقابله با قاچاق غیرقانونی مواد مخدر هستند.^{۳۱} دو شعبه دیگر،

28. Mutual assistance.

۲۹. مهدی نجابتی، پیشین، ص ۹.

30. The Drugs sub – division.

31. W.J. LEAMY, *op. cit.*, pp. 57, 58.

مسئولیت نظارت بر جرائم مالی و اقتصادی و جرائم علیه اشخاص و اموال را بر عهده دارند. در چارچوب رسالت کلی پلیس بین‌الملل، شعبه مواد مخدر اهداف زیر را دنبال می‌کند.

الف: افزایش همکاری سرویسهای اجرائی قانون مواد مخدر بین دولتها و ایجاد انگیزه برای تبادل اطلاعات بین آنها و ارگانهای بین‌المللی که به مقابله با تولید، قاچاق و استفاده غیرقانونی مواد مخدر مربوط می‌شوند.

ب: افزایش توانایی سرویسهای ملی برای کنترل قاچاق مواد مخدر. برای حصول این اهداف، شعبه مربوط به مواد مخدر، یک بانک داده‌ها را نگهداری می‌کند که شامل همه اطلاعات مربوط به مواد مخدر با فهرستی از قاچاقچیان شناسایی شده مواد مخدر می‌باشد. این شعبه درخواستهای مربوط به کسب اطلاعات و تحقیق و تفحص را سازماندهی می‌کند و اطلاعات محرمانه، استراتژیک و فنی را جمع‌آوری نموده و پخش می‌نماید. شعبه مربوط به مواد مخدر ایتیریل، در حال حاضر دارای ۳۰ افسر پلیس، تحلیلگر و پرسنل اداری از ۲۰ کشور می‌باشد. این شعبه از دو گروه تشکیل یافته است: ۱- گروه عملیات^{۳۲} ۲- گروه اطلاعات.^{۳۳}

بند ۱- گروه عملیات

گروه عملیات، دارای ۱۱ «افسر رابط»^{۳۴} می‌باشد که هر یک از آنها مسئول ارتباط با مرجع پلیس در یک منطقه جغرافیایی خاص می‌باشد.^{۳۵} افسران رابط با سرویسهای ملی مواد

32. The Operations Group.

33. The Intelligence Group.

34. Liaison Officer.

۳۵. در اواخر دهه ۱۹۶۰ و آغاز دهه ۱۹۷۰ مشکلات جدی مربوط به مواد مخدر در اروپا رو به فزونی گذاشت.

گرچه شعبه مواد مخدر دبیرخانه کل از سال ۱۹۵۱ ایجاد گردیده بود اما تا سال ۱۹۷۲ تنها ۷ افسر در این بخش به فعالیت می‌پرداختند در پاسخ به معضل مواد مخدر، کشورهای اروپایی عضو ایتیریل، تصمیم گرفتند افسرانی رابط به خدمت بگیرند تا تحت حمایت دبیرخانه کل، عمل نمایند و به‌طور مرتب از کشورهای اروپایی بازدید به عمل آورند تا موقعیت قاچاق مواد مخدر را مورد بررسی قرار داده و راهکارهایی را برای بهبود همکاری ارائه دهند از اول ژانویه ۱۹۷۵، ۵ افسر رابط به‌طور تمام وقت به‌کار گرفته شدند و این برنامه استفاده از افسران رابط به دیگر قاره‌ها نیز تسری پیدا کرده و افسرانی رابط برای نواحی اروپا، آسیای جنوب شرقی، آمریکای جنوبی، خاور نزدیک و خاور میانه و آفریقا تعیین گردیدند.

برای مطالعه بیشتر، نک: W.J. LEAMY, *op. cit.*, p. 58.

مخدر در مناطق مشخص شده خودشان، دیدار می‌کنند و اخبار مربوط به منطقه و ارزیابی‌های مربوط به میزان قاچاق و سوء استفاده از مواد مخدر را تهیه می‌نمایند. گزارشها و ارزیابی‌های مربوط، دبیرخانه را قادر می‌سازد تا پیشنهادهایی برای فعالیت در هر منطقه، نظیر دوره‌های آموزشی و کنفرانسهای منطقه‌ای را جهت سازماندهی فعالیتهای چندین کشور علیه یک هدف مشترک ارائه دهد. دیدار «افسران رابط» از یک کشور خاص به مسؤولان پلیس ملی این امکان را فراهم می‌آورد تا مشکلات مربوط به سازماندهی بین‌المللی تحقیق و تفحص را با آنها در میان بگذارند.^{۳۶}

فعالیت پلیس بین‌الملل از طریق کمکهای دولتهای عضو تأمین مالی می‌گردد و افسران رابط باید همیشه به خاطر داشته باشند که احترام به حاکمیت ملی دول عضو اولین وظیفه آنها است. همکاری بر اساس اقدامی که از طرف سرویسهای مخصوص دول عضو که در مرزهای ملی خودشان فعال بوده و از قوانین خودشان تبعیت می‌نمایند صورت می‌گیرد. افسران رابط از طرف کشورهای خود دست به اقدام نمی‌زنند بلکه از طرف دبیرخانه با اهداف خاصی به این کشورها فرستاده می‌شوند و در خدمت کل جامعه بین‌الملل هستند.

تماس و ارتباط این افسران به مسؤولان رده بالای پلیس که مسؤول کار روزانه «دفتر مرکزی ملی پلیس بین‌الملل»^{۳۷} در کشور مورد نظر هستند و سرویسهای مخصوص مواد مخدر می‌باشند محدود می‌گردد. افسران رابط علاوه بر کار ارتباطی،^{۳۸} مسؤول تحلیل پیغامهایی هستند که از دفاتر مرکزی ملی در مناطق جغرافیایی خود دریافت می‌دارند.^{۳۹}

۳۶. کنفرانس بین‌المللی افسران رابط مواد مخدر در ماههای ژانویه و سپتامبر ۲۰۰۰ در تهران و مشهد برگزار گردید که در آن، افسران رابط و نمایندگان از جمهوری اسلامی ایران، استرالیا، بلژیک، کانادا، هلند، پاکستان، ترکیه، امارات متحده عربی، انگلستان، برنامه کنترل مواد مخدر ملل متحد (UNDCP) و سازمان بین‌المللی پلیس جنائی (Interpol) حضور داشتند. در این کنفرانس بر این امر تأکید گردید که کشورهای اصلی در منطقه، که با قاچاق مواد مخدر درگیر هستند جمهوری اسلامی ایران، پاکستان و ترکیه می‌باشند و توصیه گردید که رابطه‌ای کارا و مؤثر بین این سه کشور در این خصوص به وجود آید و معاضدت متقابل و تبادل مکانیسم اطلاعات تقویت یابد. نک:

United Nations International Drug Control Programme (UNDCP), International Conference of Drug Liaison Officers, 16-17 September 2000, Mashhad, Islamic Republic of Iran, DLO/ CONF. 2/2000/1.

37. ICPO/ Interpol national central burea.

38. Liaison work.

39. R.E. Kendal, "Drug Control: Policies and Practices of the International Criminal Police

پیغامها، که از طریق شبکه رادیویی ارسال می‌گردد شامل گزارشهای مربوط به ضبط مواد مخدر و درخواست کمک در تحقیقهای در حال انجام از سوی دفاتر مرکزی ملی دیگر با شعب مربوط به مواد مخدر می‌باشد. با تجزیه و تحلیل این پیغامها، افسران گروه عملیات قادر به اطلاع از هرگونه فعالیت مهم در منطقه خود می‌باشند.

اطلاعاتی که به دبیرخانه اینترنتی مخابره می‌گردد، دبیرخانه را قادر می‌سازد تا ارتباط موجود بین قاچاقچیان مواد مخدر را که در مناطق مختلف فعال هستند شناسایی بکند. چنین ارتباطاتی بین قاچاقچیان کمتر می‌تواند برای سرویسهای پلیس ملی که فعالیت خود را بر یک هدف بخصوص متمرکز ساخته‌اند واضح و قابل درک باشد در حالی که تجزیه و تحلیل ارتباطات بین قاچاقچیان می‌تواند برای افسر رابط در شعبه مربوط به مواد مخدر - که دیدی وسیع و تخصصی‌تر نسبت به قضیه دارد و می‌تواند اطلاعات مربوط را با سرویسهای پلیسی واحد مربوطه در میان بگذارد - راحت‌تر و آسان‌تر باشد.

وقتی که یک ارتباط تحقیقی^{۴۰} بین دو یا چند منطقه ایجاد گردید یک نشست غیررسمی می‌تواند از طرف دبیرخانه پیشنهاد گردیده و سازماندهی شود در این نشستها معمولاً افسران مربوط به مورد خاص از نیروی پلیس کشورهای درگیر مسأله، گرد هم می‌آیند. در این نشستها اطلاعات ردو بدل شده، اهداف مشترک شناسایی گردیده و استراتژی‌های لازم برای خنثی نمودن فعالیت قاچاقچیان مواد مخدر ارائه می‌گردد.^{۴۱} از آنجایی که بسیاری از این نشستها، منجر به موفقیت شده‌اند این نشستها با سرعت هرچه بیشتری به صورت عنصری حیاتی در همکاری بین‌المللی در می‌آیند. این نشستها ابزاری اساسی در برنامه‌ریزی همکاری‌های بین منطقه‌ای شعبه مربوط به مواد مخدر اینترنتی می‌باشد.

«مفهوم همکاری بین منطقه‌ای از سال ۱۹۷۶ - که در آن سال «اداره افسران رابط پلیس بین‌الملل جنوب شرقی آسیا»^{۴۲} در بانکوک شکل گرفت - به خوبی جا افتاده است. آنجا افسران رابط با سرویسهای اجرای قانون مواد مخدر در جنوب شرقی آسیا - آنگونه که

Organization", *Bulletin on Narcotics*, United Nations, New York, v. xlv, n. 1, 1992, p. 5.

40. Investigative link.

41. *Ibid.*

42. ICPO/ Interpol South-East Asian Liaison Office.

افسران دبیرخانه ارتباط برقرار می‌کنند - در ارتباط می‌باشند».^{۴۳}

بند ۲ - گروه اطلاعات

گروه اطلاعات در همکاری تنگاتنگی با گروه عملیات عمل می‌کند. این گروه، مسئول ارزیابی موقعیت جهانی قاچاق مواد مخدر است. این گروه گزارش دوره‌ای به وسیله دفاتر مرکزی، اطلاعات لازم در مورد مسیرهای جدید مواد مخدر، روشهای جدید مخفی‌سازی (جاسازی)،^{۴۴} الگوهای سوء استفاده مواد مخدر، ضبط و توقیف عمده مواد مخدر و مواد شیمیایی اساسی برای تولید مواد مخدر و میزان درگیر بودن اتباع مختلف در قاچاق مواد مخدر را ارائه می‌دهد.

گروه اطلاعات، داده‌های تحقیقی به دست آمده را برای توسعه و توزیع اطلاعات فنی در کنار هم مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد. افسران اطلاعاتی، مطالعات آماری را نسبت به گزارشهای دریافتی جهت ارائه گزارش تخصصی انجام می‌دهند.^{۴۵} یک سیستم اطلاعات فنی رایانه‌ای به افسران کمک می‌کند تا داده‌های به دست آمده را تحلیل کرده و به مطالعات عمیق منطقه‌ای بپردازند. در حالی که افسران رابط برای مناطق خاص جغرافیایی که مسئول آن مناطق هستند تعیین می‌گردند، افسران اطلاعات برای بخشی تعیین می‌شوند که با نوع خاصی از مواد مخدر سروکار داشته یا روی پروژه خاصی کار می‌کنند. در حال حاضر بخشهایی هستند که در کوکائین، انواع مختلف تریاک، حشیش و داروهای روانگردان تخصص دارند. افسران اطلاعاتی در هر بخش، باید اطلاعات دقیقی از مواد مخدر مورد بحث، اشکال مختلف سوء استفاده از آن و جابجایی و حرکت جهانی^{۴۶} آن، کسب کنند. هر بخش، گزارشهای دوره‌ای مربوط به موقعیت خاص را با توجه به مواد مخدر مورد بحث تهیه کرده و ارائه می‌نماید.

به عنوان مثال بخش داروهای روانگردان، اطلاعات لازم را در ۴ طبقه مواد مخدر و داروهای کنترل شده جمع‌آوری می‌کند.

43. *Ibid.*, pp. 5, 6.

44. Conceal.

45. W.J. Leamy, *op. cit.*, p. 58.

46. World Movement.

الف - مواد مخدر تولید شده به‌طور قانونی نظیر کدئین،^{۴۷} مرفین^{۴۸} و بتدین^{۴۹} که مشمول مقررات کنوانسیون واحد مواد مخدر ۱۹۶۱ - که به وسیله پروتکل ۱۹۷۲ اصلاح گردید - می‌باشد.

ب - داروهای روانگردان، که به صورت غیرقانونی تولید می‌شوند نظیر آمفتامین،^{۵۰} متامفتامین^{۵۱} و ال.اس.دی.^{۵۲} که به وسیله کنوانسیون داروهای روانگردان ۱۹۷۱ تنظیم شده است.

ج - «داروهای افسون کننده»^{۵۳} که به صورت قانونی تولید می‌شوند نظیر آمفتامینها، باریتریتها^{۵۴} و بنزودیازپینها^{۵۵} که از طریق کنوانسیون ۱۹۷۱ کنترل می‌شوند.

د - «مواد شیمیایی اساسی»^{۵۶} که در جداول ۱ و ۲ منضم به کنوانسیون ۱۹۸۸ آمده‌اند.^{۵۷}

47. Codein.

48. Morphine.

49. Pethidine.

50. Amphetamine.

51. Metamphetamine.

52. Lysergic acid diethyl lamide (LSD).

53. Psychoactive Substances.

54. Barbiturates.

55. Benzodiazepines.

56. Essential Chemicals.

۵۷. در خصوص کنوانسیونهای مذکور در این بخش، شایان ذکر است که کنوانسیون واحد مواد مخدر ۱۹۶۱ برجسته‌ترین سند بین‌المللی در کنترل مواد مخدر قبل از کنوانسیون ۱۹۸۸ می‌باشد که با هدف ۱- کنترل کشت مواد، اعم از خشخاش، برگ کوکا و نظایر آن ۲- کنترل تولید و تجارت داخلی و خارجی مواد مخدر، منعقد گردید. این کنوانسیون نخستین تفاهم‌نامه بین‌المللی الزام‌آور در ارتباط با معضل کشت غیرقانونی مواد مخدر می‌باشد که در عین حال، موجب تحکیم اسناد بین‌المللی قبلی در زمینه کنترل مواد مخدر شد. پروتکل ۱۹۷۲ اصلاحیه کنوانسیون ۱۹۶۱ می‌باشد که کنوانسیون اخیرالذکر را با هدف تقویت بیشتر سیستم کنترل بین‌المللی مواد مخدر، مورد اصلاح قرار داده است. تا سال ۱۹۷۱ کنترل بین‌المللی مواد، منحصرأ به مواد مخدر محدود شده بود و بنابراین به خاطر عدم کنترل بر مواد روانگردان، امر کنترل بین‌المللی مواد، ناقص مانده بود که جامعه جهانی با انعقاد کنوانسیون مربوط به مواد روانگردان در سال ۱۹۷۱ اقدام به رفع این نقیصه نمود که این کنوانسیون در اوت ۱۹۷۶ لازم‌الاجرا گردید.

کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روانگردان ۱۹۸۸ جامع‌ترین و جدیدترین مظهر قانون بین‌المللی مواد مخدر می‌باشد مذاکرات معاهده در اثر افزایش عظیم قاچاق بین‌المللی مواد مخدر در طول دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ به وجود آمد و معاهده در تاریخ ۲۰ دسامبر ۱۹۸۸ در ششمین جلسه مجمع عمومی ملل متحد در شهر وین تصویب شد که دارای ۳۴ ماده و ۲ جدول ضمیمه می‌باشد و در ۱۱ نوامبر ۱۹۹۰ لازم‌الاجرا گردید. از تعهدات مهم مندرج در این کنوانسیون کیفی کردن تطهیر (Laundering) درآمدهای حاصل از فعالیت‌های مربوط به مواد مخدر است که دول عضو ملزم شده‌اند

قاچاق «مواد شیمیایی اساسی» روز به روز وخیم‌تر شده و مشکلات اجرائی خاص را برای پلیس و مراجع قانونگذار ایجاد می‌کند. تحقیق و تحلیل انجام یافته به وسیله بخش داروهای روانگردان، کنترل قانونی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این بخش، مرجع اساسی اطلاعات در مورد مواد مخدر است که نیازمند چنین اطلاعاتی در بررسی پیشنهاد‌های ارائه شده در مورد کنترل بین‌المللی مواد مخدر می‌باشد.

گروه اطلاعات، همچنین مسئول تهیه، تنظیم و ارائه اطلاعات در خصوص مسائل مربوط به مواد مخدر به صورت هفتگی و فصلنامه می‌باشد که از جمله مطالب منتشر شده توسط آن می‌توان به مجلات «پیام اطلاعات هفتگی»، «فصلنامه اروپایی گزارش اطلاعاتی» و «گزارش ویژه در مورد جریان‌ات و روندهای جدید قاچاق مواد مخدر» اشاره نمود که این مجلات، محتوی مطالب ارزشمندی در خصوص روش‌های عملیاتی و ضبط مواد مخدر، اطلاعات مربوط به ضبط کلان مواد مخدر در اروپا، موضوعاتی نظیر قاچاق هروئین آسیای جنوب شرقی و قاچاق کوکائین به مقصد اروپا می‌باشند. این اطلاعات بویژه برای استفاده اینترنتی کشورهای عضو در راستای کنترل مواد مخدر بسیار مفید واقع می‌گردند.

بخش سوم: بخش‌های پلیسی

مبارزه با قاچاق داروهای روانگردان و تطهیر پول

بند ۱ - تیم داروهای روانگردان

با توجه به حساسیت جامعه بین‌المللی در مورد قاچاق مواد شیمیایی اساسی،^{۵۸} شعبه مواد

←

تطهیر پول ناشی از قاچاق مواد مخدر را که در ماده ۳ کنوانسیون تعریف شده در قوانین داخلی خود جرم بشناسند. دیگر مواد مهم کنوانسیون، عبارتند از: استرداد مجرمان (ماده ۶)، معاضدت قضائی متقابل (ماده ۷)، محموله‌های تحت کنترل (controlled delivery) (ماده ۱۱) و قاچاق مواد مخدر از طریق دریا (ماده ۱۷) و ارائه اطلاعات از طرف اعضاء در راستای کنترل بین‌المللی مواد مخدر (ماده ۲۰). برای مطالعه بیشتر، نک:

Kal Raustiala, "Law, Liberalization and International Narcotics Trafficking", *New York University Journal of International Law and Politics*, v. 32, 1999, n. 1.

۵۸. مواد شیمیایی اساسی (precursors and essential chemicals) موادی اولیه هستند که غالباً برای ساخت غیرقانونی مواد مخدر و داروهای روانگردان مورد استفاده قرار می‌گیرند. بر اساس ماده ۱۲ کنوانسیون ملل

←

مخدر پلیس بین‌الملل، تیم داروهای روانگردان^{۵۹} را تشکیل داد تا به اطلاعات مربوط به تولید غیرقانونی و توزیع داروهای روانگردان نظارت کند. تیم داروهای روانگردان یک پایگاه داده‌ها نیز در مورد پراکندگی و ضبط مواد شیمیایی اساسی ایجاد کرده است. در همکاری تنگاتنگ با «کمیسیون کنترل مواد مخدر بین الدول آمریکایی مربوط به سازمان کشورهای آمریکایی» و «اداره اجرائی مواد مخدر ایالات متحده»، تیم داروهای روانگردان ساماندهی سمینارهای آموزشی در آمریکای لاتین و کارائیب - در راستای اقدامات لازم برای نظارت بر تولید و توزیع داروهای مشخص شده در جداول ۲ و ۱ کنوانسیون ۱۹۸۸ و جلوگیری از پراکندگی آنها - را بر عهده دارد.

بند ۲ - تیم مبارزه با تطهیر پول

یکی از وظایف اصلی دبیرخانه پلیس بین‌الملل، مقابله با «تطهیر پول»^{۶۰} می‌باشد. «گروه فوپاک»^{۶۱} به منظور مبارزه با این معضل تشکیل شده است. این گروه، مسئول مسائل مربوط به تطهیر پول، مصادره دارایی‌هایی که منشأ غیرقانونی دارند و فنون تحقیق مالی

←

متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روانگردان مصوب ۱۹۸۸، «اعضاء باید برای جلوگیری از تبدیل مواد مذکور در جدول ۱ و ۲ که به منظور ساخت غیرقانونی مواد مخدر و داروهای روانگردان مورد استفاده قرار می‌گیرند تدابیر لازم را اتخاذ نمایند». بر این مبنای، اعضاء متعهد هستند تا اقدامات لازم را برای نظارت و تبادل اطلاعات در مورد مواد شیمیایی مجاز مورد استفاده در مواد غیرمجاز، نظیر حلالهای صنعتی انجام دهند و این تعهد اساساً متوجه دولتهای صنعتی است، چرا که اصولاً این کشورها برخوردار از چنین موادی می‌باشند، نک: Kal Raustiala, *op. cit.*, p. 108.

59. Psychotropic team.

۶۰. تطهیر پول یا پول شویی (Money-Laundering) فرآیندی است که چهره‌ای موجه به درآمدهای غیرقانونی می‌دهد و در سه مرحله انجام می‌گیرد: ۱- به دست آوردن پول از طریق ارتباط مستقیم با یک جرم ۲- تغییر دادن چهره درآمد برای جلوگیری از امکان پیگیری قانونی ۳- تزریق و اعاده مجدد پول به مجرمان در نواحی‌ای که چندان مشخص نیست. نک:

United Nations Global Programme against Money Laundering, United Nations, 1998.

البته این جرم، تطهیر همه اموال کثیف ناشی از جرم را دربرمی‌گیرد. لکن مبتلابه‌ترین حالت آن به تطهیر پول - آن هم حاصل از فروش مواد مخدر که به میلیونها دلار در ماه بالغ می‌شود - مربوط می‌گردد. نک: حسین میرمحمد صادقی، *حقوق جزای بین‌الملل* (مجموعه مقالات)، تهران: نشر میزان، چاپ اول: ۱۳۷۷، ص ۲۳۱.

61. The FOPAC Group (The Fonds Provenant d'activites Criminelles).

می‌باشد. از دیگر وظایف گروه فویپاک انتشار «دایره‌المعارف برنامه دارایی‌های مالی»^{۶۲} می‌باشد که بامساعدت «سازمان گمرک جهانی» آماده شده و به دولت‌های عضو پلیس بین‌الملل فرستاده می‌شود. این دایره‌المعارف شامل اطلاعاتی می‌باشد که توسط دول عضو ارائه شده‌اند. گروه «فویپاک» همچنین مسؤول یک پایگاه داده‌های مالی رایانه‌ای می‌باشد که به مسائل دارایی‌های به دست آمده از فعالیتهای غیرقانونی و دیگر فعالیتهای مربوط به تطهیر پول می‌پردازد. با به‌کارگیری تجهیزات مدرن انجام تحقیقات توسط گروه فویپاک، کشورها قادر شده‌اند به اطلاعات یکدیگر در رابطه با جرم تطهیر پول، دستیابی داشته باشند.^{۶۳} با همکاری سرویس‌های مشابه، گروه فویپاک همچنین در یک برنامه آموزشی بین‌المللی برای تکمیل آموزش‌های پلیسی و گمرکی در تکنیک‌های تحقیق مالی مشارکت دارد. از سال ۱۹۸۵ سمینارهایی در مورد این آموزش در بوتسوانا، کنیا، پورت‌ریکو، از سوی گروه فویپاک تشکیل شده است. در ۱۳ مارس ۲۰۰۶ به ابتکار اینترپل، کنفرانسی در مادرید تشکیل شد که هدف آن شناسایی فعالیتهای پول‌شویی، افزایش همکاری بین مراکز مرتبط جهت ایجاد موانع برای فعالیت پول‌شویی و نیز افزایش حمایت از اعتبار سیستم‌های مالی داخلی و بین‌المللی بود. با این وصف «گروه فویپاک نقش بسزایی در داخل دبیرخانه کل اینترپل در جهت مقابله با پول‌شویی، ضبط، توقیف و مصادره اموال و عواید ناشی از جرائم مواد مخدر و داروهای روانگردان و استفاده از تکنیک‌های تحقیق مالی بر عهده دارد».^{۶۴}

اخیراً، پلیس بین‌الملل اقدام به توسعه «سرویس جستجوی خودکار پول‌شویی اینترپل» (ایملس)^{۶۵} نموده است که می‌تواند موارد مشکوک پول‌شویی را از محققان واحدهای اطلاعاتی مالی^{۶۶} و محققان ضد پول‌شویی بر اساس سوابق پایگاه داده‌هایی که به وسیله کشورهای عضو اینترپل ارائه شده‌اند شناسایی نماید. از طریق این نوآوری، واحدهای اطلاعاتی مالی و واحدهای تحقیق پول‌شویی پلیس قادر خواهند بود تحقیقات مربوط به اهداف و معاملات مشکوک را مستقیماً به پایگاه داده‌های «ایملس» در دبیرخانه کل اینترپل

62. Financial Assets Programme Encyclopedia.

63. R. Clutterbuck, *Drugs, Crime and Corruption*, New York University Press, 1994, p. 106.

64. World Drug Report, Oxford University Press, 1997, p. 180.

65. The Interpol Money Laundering Automated Search Service (IMLASS).

66. Financial intelligence units.

از طریق سیستم ارتباطی ۲۴ ساعته اینترپل^{۶۷} ارائه دهند. این تحقیقات به طور خودکار بر اساس پایگاه داده‌های جنائی اینترپل و ایملس، جستجو گردیده و ذخیره می‌شوند تا اینکه تحقیقات آتی بر اساس داده‌های موجود مورد بررسی قرار گیرند.

در راستای اجرای قطعنامه AG-2005-RES-12 که در هفتاد و چهارمین نشست سالانه مجمع عمومی اینترپل به تصویب رسید. دفاتر ملی مرکزی اینترپل موظف به افزایش استفاده از سیستم ارتباطی ۲۴ ساعته اینترپل در واحدهای اطلاعاتی مالی و واحدهای ویژه ضد پول‌شویی خود می‌باشند. این سیستم همچنین به طور خودکار تمامی تحقیقات جدید را به جرائم جنائی موجود از جمله جرائم مواد مخدر و پول‌شویی ارجاع خواهد داد و تمامی دفاتر ملی مرکزی اینترپل از اطلاعات و داده‌های مندرج در ایملس و دیگر پایگاه داده‌های اینترپل با خبر خواهند شد.^{۶۸} با این وصف، سیستم ایملس در راستای مقابله با تطهیر پول و عواید ناشی از جرائم مواد مخدر و داروهای روانگردان گروه «فوپاک» را به نحو شایسته‌ای یاری می‌رساند.

بخش چهارم: سایر فعالیت‌های

شعبه مواد مخدر اینترپل در کنترل بین‌المللی مواد مخدر

بند ۱ - اجرای پروژه‌های خاص و ارائه آموزش‌های تخصصی

الف - اجرای پروژه‌های خاص

وظیفه دیگر شعبه مربوط به مواد مخدر، توسعه و مدیریت «پروژه‌های خاص»^{۶۹} برای مبارزه با جنبه‌های خاص قاچاق بین‌المللی مواد مخدر می‌باشد. پروژه‌های خاص، سرویس‌های ملی مواد مخدر را تشویق به همکاری در اجرای طرح‌های بین‌المللی می‌نماید. یک پروژه خاص، تحقیق و تحلیل در رابطه با اتکاء روز افزون قاچاقچیان هروئین به مسیر بالکان می‌باشد. دیگر پروژه خاص، قاچاق دیرینه مواد مخدر از کشور چین به مقصد اروپا و قاچاق هروئین به وسیله سازمان‌های جنائی آفریقای غربی، متمرکز می‌باشد. پروژه دیگر،

67. I-24/7.

68. <www.interpol.int>.

69. Special Projects.

قاچاق کوکائین از طریق دریا از آفریقا به اروپا - که از مسائل مورد توجه اینترپل است - می‌باشد. به دعوت اینترپل یک نشست گروه کاری در ابیجان در ماه مه ۲۰۰۵ برگزار گردید تا آگاهی لازم به کشورهای درگیر در خصوص امنیت و کنترل لنگرگاهها ارائه گردد و همکاری بین آمریکای جنوبی، آفریقای غربی و اروپای غربی افزایش یابد.^{۷۰} پروژه دیگر، مقابله با فروش مواد مخدر از طریق اینترنت می‌باشد که اینترپل با تدارک نشستی در تایلند در سال ۲۰۰۵ پیشنهاد نمود کشورهای مرتبط به وضع قوانینی در این خصوص مبادرت ورزند. در همین سال و در راستای مبارزه جدی با قاچاق مواد مخدر از طریق اینترنت و راهکارهای شناسایی قاچاقچیان اینترنتی مواد مخدر، نشستهای کاری در فرانسه، سوئد و تایلند برگزار گردید.^{۷۱} پروژه‌های خاص حداقل دارای سه مولفه می‌باشند که عبارتند از: ۱- ایجاد سیستمی ساماندهی شده و دارای ساختار برای جمع‌آوری و پردازش اطلاعات ۲- استفاده از آن سیستم برای راهنمایی در جهت تحقیق سرویسهای ملی ۳- افزایش همکاری درارتباط با تحقیقات و مطالعات فنی و پیشنهادهای لازم برای قادر ساختن سرویسهای ملی مواد مخدر برای هماهنگی بین تاکتیک و استراتژی‌های خودشان.

ب - ارائه آموزشهای تخصصی^{۷۲}

پلیس بین‌الملل که سالهای سال، اعتقاد به آموزش در زمینه اجرای قوانین مواد مخدر داشته است نشریات اطلاعاتی عدیده‌ای را در مورد موضوع، به چاپ رسانده و میزان کمکهای آموزشی را افزایش داده است. پلیس بین‌الملل با همکاری «برنامه کنترل مواد مخدر سازمان ملل» (UNDCP) و «سازمان گمرک جهانی»^{۷۳} راهکارهایی را تدارک دیده است که آموزش اجرای مربوط به قانون مواد مخدر را بیش از پیش متحد الشکل می‌کند. این راهکار، استفاده از منابع آموزشی موجود را در محدوده سه سازمان به روش کارا تر تسهیل می‌بخشد. اولویت بیشتر به برنامه آموزش مریان داده می‌شود که این امکان را به آموزش دیدگان می‌دهد که تخصص خود را در اجرای قانون مربوط به مواد مخدر در

70. Interpol Annual Report, 2005, <www.interpol.int>.

71. *Ibid.*

72. Specialized Training.

73. World Customs Organization.

کشور خود به دیگران انتقال دهند.^{۷۴}

متخصصان شعبه مواد مخدر اینترنتیل، اغلب دعوت می‌شوند تا سخنرانی‌هایی در ارتباط با مطالب آموزش مربوط به مواد مخدر ارائه دهند. در پاسخ به این تقاضا، پلیس بین‌الملل پا پیش گذاشته و نسبت به توسعه برنامه آموزشی اجرای مربوط به قانون مواد مخدر - که متوجه مقابله با قاچاق غیرقانونی داروهای روانگردان می‌باشد - اقداماتی صورت داده است. این برنامه آموزشی برای پلیس، کارمندان گمرک و مسؤولان قانون‌گذاری در ارتباط با کنترل مواد مخدر تدارک دیده شده است. این برنامه را می‌توان طوری تنظیم کرد که نیازهای خاص تعلیم دیدگان را در مناطق مختلف جهان با شرایط خاص حرفه‌ای برآورده سازد. اینترنتیل در ۱۴ مه ۲۰۰۷ مرکزی آموزشی برای مبارزه با قاچاق هروئین در روسیه ایجاد نمود که این مرکز، مستقیماً با دبیرخانه کل و دفاتر مرکزی ملی اینترنتیل ارتباط خواهد داشت. این مرکز آموزشی از جایگاه ویژه‌ای در همکاری‌های پلیس در روسیه و آسیای مرکزی، جهت دسترسی به اطلاعات مرتبط با قاچاق هروئین برخوردار خواهد بود.

بند ۲ - به‌کارگیری تجهیزات مدرن انجام تحقیقات

دبیرخانه مرکزی اینترنتیل دارای سیستم بایگانی وسیع و پیشرفته‌ای است که آخرین اطلاعات مربوط به جرائم و مجرمان بین‌المللی و سوابق جنائی و دیگر اطلاعات سودمند پلیسی را در اختیار دارد و با استفاده از سیستم رایانه‌ای در اختیار کشورهای عضو قرار می‌دهد.^{۷۵} در سال ۱۹۸۹، سازمان بین‌المللی پلیس جنائی، آرشیو رایانه‌ای خود را تجهیز بخشید. این سیستم مجهز رایانه‌ای، اعضاء سازمان را قادر می‌سازد تا با کمک ریزپردازنده‌ها به بانک اطلاعاتی دبیرخانه دسترسی پیدا نمایند.^{۷۶}

افزایش بیش از حد قاچاق مواد مخدر و مهارت بیش از حد قاچاقچیان، باعث بالا رفتن توانایی‌های پلیس بین‌الملل در فناوری ارتباطی بوده است. به خاطر میزان مصرف بیش از حد مواد مخدر در سراسر دنیا، تکنیکهای پیشرفته‌ای نظیر «تجهیزات مدرن انجام

74. R.E. Kendal, *op. cit.*, p. 9.

۷۵. محمود عباسی، پیشین، ص ۹۷.

76. *Interpol International Criminal Police Review*, 1992, n. 439, p. 25.

تحقیقات»،^{۷۷} مبارزه مؤثرتر با جرائم بین‌المللی را در دهه ۱۹۹۰ ضروری می‌نمود. با این تجهیزات دفاتر مرکزی ملی، قادر به استفاده از میکرو کامپیوترهایی برای دستیابی به اطلاعات انتخاب شده در پرونده‌های رایانه‌ای در دبیرخانه خواهند بود. این تجهیزات زمان لازم برای پاسخ به یک تحقیق را از چندین ساعت به چندین ثانیه کاهش خواهند داد. به‌کارگیری این تجهیزات که در سال ۱۹۹۲ عملی شد پلیس بین‌الملل را به یکی از مراکز بسیار مؤثر پاسخگوی پیغام در دنیا مبدل ساخت. و امکان دستیابی کشورها به اطلاعات یکدیگر در مورد جرائم، بویژه جرم پول‌شویی فراهم شد. «البته هر کشوری حق دارد از قبل تعیین نماید که کدام یک از کشورها حق دستیابی به اطلاعات آن کشور را خواهند داشت».^{۷۸}

مجمع عمومی سازمان ملل متحد هم به موجب قطعنامه ۴۵/۱۲۳ از اعضاء درخواست نموده است که اطلاعات و مقررات خود را در راستای مبارزه با جرائم سازمان یافته از جمله مواد مخدر در اختیار دبیر کل بگذارند. در نتیجه از اعضاء به موجب سه یادداشت به تاریخهای ۶ مارس ۱۹۹۱، ۷ نوامبر ۱۹۹۱ و ۶ ژوئیه ۱۹۹۲ درخواست شده است که این کار را انجام دهند. در حال حاضر، برخی از دول، این اطلاعات را ارائه کرده‌اند که بررسی این پاسخها نشان می‌دهد که برخی از دولتها در این زمینه، اقدامات قابل توجهی را انجام داده‌اند. در حالی که برخی دیگر چندان موفق عمل نکرده‌اند. به علاوه اکثر کشورها تنها در زمینه مواد مخدر اقداماتی را انجام داده‌اند.

بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر، اینترنتی تلاش کرده است تا شبکه ارتباطی خود را با مهیا ساختن حمایت شبانه روزی به دول عضو بهبود بخشد. مضافاً اینکه اینترنتی، نهایت تلاش خود را به این امر معطوف نموده که توانایی‌های تکنولوژیک خود را طوری ارتقاء بخشد که شبکه و پایگاه داده‌های آن بتواند قدرت و ردگیری فعالیت‌های جنائی را افزایش دهد و این سازمان در حال حاضر به دنبال تقویت کارایی خود در خصوص پروژه‌های کلیدی نظیر قاچاق مواد مخدر می‌باشد.

77. Automated Search Facility.

78. R. Clutterbuck, *op. cit.*, pp. 106, 107.

بند ۳- تلاش‌های اینترپل برای مقابله با قاچاق هروئین در طول مسیر بالکان

هروئین آسیای جنوب شرقی بیش از پیش از طریق جاده در طول مسیر بالکان یعنی از طریق جمهوری اسلامی ایران و کشورهای شبه جزیره بالکان یعنی آلبانی، بلغارستان، یونان، ترکیه و یوگسلاوی حمل می‌گردد. بنا به اطلاعات ضبط مواد مخدر دبیرخانه، ۶۵ تا ۷۵ درصد از هروئین ضبط شده در اروپا در طول سال ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۰ از طریق مسیر بالکان حمل شده است.

در سال ۱۹۹۰ پلیس بین‌الملل برنامه‌ای با عنوان «پرو بالکان»^{۷۹} برای افزایش توانایی شعبه مواد مخدر خود جهت مقابله با قاچاق مواد مخدر از طریق مسیر بالکان تدارک دید. یکی از نتایج این برنامه اطلاعات مربوط به ضبط مواد مخدر در مسیر بالکان می‌باشد که به صورت جداگانه در پایگاه داده‌های پلیس بین‌الملل بایگانی می‌شود. این پایگاه داده‌ها تطبیق، ارزیابی و تحلیل اطلاعات استراتژیک و فنی را مقدور می‌سازد.

پلیس بین‌الملل به‌طور فزاینده‌ای توانایی خود را در استفاده از فناوری رایانه‌ای و ارتباطات راه دور جهت رساندن چنین اطلاعاتی به دولتهای عضو، بالا برده است. قاچاقچیان بیش از پیش، جهت حمل هروئین به اروپا به مسیر بالکان اتکاء می‌ورزند. در جهت مبارزه با چنین رشدی چندین موافقتنامه در اروپا به امضاء رسیده است که بانی آنها سازمانهای بین‌المللی و گروههای منطقه‌ای بوده‌اند.

نتیجه‌گیری

رفع معضل مواد مخدر، همانند هر مشکل جهانی دیگر نیازمند راه‌حلی جهانی است. جای خوشبختی است که امروزه بعد از تحولات بسیار، اراده بین‌المللی بر حذف و یا حداقل محدود کردن کشت، تولید و قاچاق مواد مخدر استوار گردیده است. چرا که تجارت غیرقانونی مواد مخدر از جمله حمل و نقل و جنبه‌های مصرفی آن از مرزهای ملی فراتر رفته و بعدی بین‌المللی به چالشهای برخاسته از آن می‌دهد. اینترپل به عنوان یک سازمان بین‌الدولی در سال ۱۹۲۳ اختیارات لازم را برای جمع‌آوری اطلاعات و مشارکت با دولتهای عضو، جهت همکاری کنترلی برای مقابله با جرائم، بویژه قاچاق مواد مخدر،

79. Probalkan (در حمایت از بالکان)

کسب کرده و در طول بیش از هشت دهه، خدمات ارزنده‌ای در جهت کنترل بین‌المللی مواد مخدر به جامعه جهانی ارائه نموده است، که بیش و پیش از هر امر دیگری «همکاری دولتهای عضو» تضمین کننده موفقیت ایتترپل در انجام رسالت خطیر جهانی آن می‌باشد چرا که عملیات اجرائی در داخل مرزها، توسط پلیس همان کشور انجام می‌گیرد و ایتترپل صرفاً به عنوان یک مرکز هماهنگ کننده بین پلیس کشورهای عضو، امور اجرائی از قبیل دستگیری و استرداد مجرمان را تسهیل و تسریع می‌بخشد که این امر شایسته می‌نماید پلیسهای ملی و دفاتر مرکزی ملی ایتترپل در جهت دستیابی به اهداف مورد نظر ایتترپل در مبارزه با جرائم سازمان یافته بین‌المللی بالاخص معضل مواد مخدر، داروهای روانگردان و پول‌شویی با پلیس بین‌الملل و با همدیگر، همکاری مطلوب و همه جانبه‌ای داشته باشند. رهبران جهان در اجلاس هزاره که بزرگتر از گردهمایی‌های همیشگی بود به اتفاق آراء، تصویب کردند که تلاشهای خود را برای اجرای تعهداتشان در قبال مواد مخدر افزایش داده و برای یافتن راه‌حلی برای این معضل جهانی با یکدیگر همکاری نمایند. از سوی دیگر، سالهای سال پلیس بین‌الملل، همکاری تنگاتنگی با سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای درگیر در نظارت و کنترل قاچاق مواد مخدر، نظیر «برنامه کنترل مواد مخدر ملل متحد»،^{۸۰} سازمان بهداشت جهانی،^{۸۱} سازمان گمرک جهانی،^{۸۲} دبیرخانه دائمی موافقتنامه کشورهای آمریکای جنوبی در مورد مواد مخدر و داروهای روانگردان،^{۸۳} شورای اروپا^{۸۴} و انجمن ملل جنوب شرق آسیا داشته است.^{۸۵}

ایتترپل با لحاظ محوریت این همکاری سازمانهای ذیربط و دول عضو، سیستمهای بسیار پیشرفته‌ای را برای جمع‌آوری و انتقال اطلاعات توسعه داده است که این مسأله، فعالیت و موفقیت گسترده‌تری را در جهت کنترل بین‌المللی مواد مخدر نوید می‌بخشد.

80. United Nations International Drug Control Programme (UNDCP).

81. World Health Organization (WHO).

82. World Customs Organization.

83. The Permanent Secretariat of The South American Agreement on Narcotic Drugs and Psychotropic.

84. The Council of Europe.

85. The South Asian Association for Regional Co-operation.

JOURNAL OF LEGAL RESEARCH

VOL. VI, No. 2

2007-2

Articles

- The SC Resolution 1803: Objective Dimensions of Iran's Nuclear Rights
- Legal Relations of Parties to Electronic Letter of Credit
- Illegality of Holding more than One Public Post in Iran: With a Glance at the French Legal System
- Private Military and Security Companies and International Humanitarian Law
- The Criterion of Political Offence in French Law and Effect of Supreme Courts on It
- Non-physical Harms and Compensatory Measures: A Comparative Study

Special Issue: Traffic Law

- The Impact of the Traffic Regulations on Social Behaviors
- Insurance and Traffic Law: A Connective Relationship
- Rights and Duties of the Pedestrians
- An Overview of Legal Measures to Protect Pedestrians
- Unintentional Homicide and Wounding Resulting from Driving Faults
- United Nations and Campaign against "Global Road Traffic Crisis"

Critique and Presentation

- A Critique of the Iranian Patents Act of 2008
- Policies and Procedures of the Interpol in Combating International Drug Trafficking

ISSN: 1682-9220

S. D. I. L.

The S.D. Institute of Law

Research & Study